

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 19. ANULU XIII.

Telegrafulu ese de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu an 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 7/19 Martiu 1865.

Z. 608 1865.

crim.

Das Strafverfahren wider Zacharias Boiu Redacteur des „Telegrafulu Romanu“ wegen Preßvergehens aus Anlaß der in Nr. 4 jenes Blattes vom 12/24 t. Jänner 1864 erschienenen Correspondenz-Artikels wird gemäß §. 197. 1. St. P. O. eingestellt, da der Thatbestand des in §. 4. der Justiz M. Brdng. vom 27/11 1859. Z. 212. R. G. B. vorgedachten Preßvergehens nicht vorliegt, weil durch die gepflogenen Erhebungen die in jenem Artikel mitgetheilten Thatfachen der faktischen Enthebung und Wieder einsetzung Ladislaus Olteans und der Verhaftung Culca's nicht als falsch dargestellt erscheinen, wenn auch jene Enthebung nicht gerade vom hohen k. Gubernium, sondern vom H. Obergespann Br. Nopcea anlässlich der Untersuchung angeordnet wurde.

Hievon werden Sie über Verlangen verständigt.

Vom Magistrat als Gericht.

Hermannstadt am 9-ten März 1865.

[L. S.]

H a a s m. p.

An

H. E. Zacharias Boiu Redacteur des „Telegrafulu Romanu.“ Wohlgeboren

H i e r.

Nr. 608 1865. (Traducere.)

crim.

Procedur'a penala contr'a lui Zacharia Boiu, Redactorulu „Telegrafulu Romanu“ pentru delictulu de pressa din caus'a articulului de corespundintia esitu in numerulu 4 alu acelei foi din 12/24 Ianuariu 1864., amesuratu §-lui 197. 1. alu ordinei de procedura penala se sisteza, fiindca nu esista faptulul prevediutu in § 4. alu ordinatiunei ministeriului de justitia din 27/11 1859. Nr. 212. bul. legg. impp., deorece prin cercetările facute faptele comunicate in acelu articulu despre adeverat'a suspendare si restituire a lui Ladislau Olteanu si a arestărei lui Culc'a nu s'au aretatu a fi fostu espuse falsu, de si acea suspendare nu fu ordinata tocmai de către In. Guberniu r., ci decătra D. Comite supremu Br. Nopcea din caus'a cercetărei.

Despre carea, la cererea-Ti, esti incunoscintiatu. —

Dela Magistratu că judecatoria.

Sabiu in 9 Martiu 1865.

[L. S.]

H a a s m. p.

Spect. D. Zacharia Boiu, Redactorulu „Telegrafulu Romanu“, A i c i.

Venitoriulu oieriloru nostri.

Ceea ce prediseramu inainte cu câte-va septemâni, astadi e faptu complinitu: In. Guberniu r. trannu publica, ca in urm'a emissului in. Cancelarie sulice tranne dto 31 Ianuariu 1865, conventiunea de pasiunitu incheiata intre Guvernulu austriacu si Pört'a otomana la an. 1855 din partea cestei din urma s'a deslegatu, si in urm'a unei note a guvernulu turcescu catra ministeriulu c. r. de externe dto 4 Ianuariu 1865 terminulu desiertărei teritoriului turcescu din partea economiloru de oi transilvani s'a prolongitu pâna pe 23 Augustu a. c.

Eata dar inca o calamitate pentru oierii nostri cei atâtu de greu cercati in anii din urma. Nu le ajungea cu strimtarea hotareloru din invecinat'a Romania, cu urcarea cea insemnata a taxeloru de pasiunitu, cu nenorocirile cele dese, ce nevalira cu deosebire in anii din urma asupr'a turmeloru loru, — mai trebui sa vina asupr'a-le si acest'a, că din 23 Augustu a. c. pasiunile cele estinse de preste Dunare sa li se inchida.

Scirea acest'a nu va lipsi a strabate cu iutiela dealungulu pôleloru Carpatiloru si a produce in oierii romani tranni cea mai mare consternatiune; căci economiei loru prin in-

chiderea Turciei se taia un'a din vinele vietiei, si acesta economia, ce nutria dieci de mii de oameni, se stringe astfelu in cercuri totu mai anguste si merge din ce in ce spre decadintia.

Dar nu numai in oierii, pre cari i nimeresce acesta sorte, ci in toti Romani tranni decadinti'a acestei economie trebuie sa starnesca ingrijiri seriose pentru venitoriu; ba nici tier'a, nici imperiulu nu pote privi fara interesu, cum câteva mii de familii scadu in bunastarea loru materiala din anu in anu si astfelu mergu incetu dar siguru catra unu venitoriu tristu, care, ne mai dandu-le ocupatiunea indatinata, le va smulge din mâna si bucatu'a de pâne seu de malaiu, ce o au astadi.

Poporulu romanu trannu va vede cu compatimire o parte insemnata a elementului seu scadiendu totu mai tare in bunastarea sea de pâna acum, si pre fratii acei'a, cari pan' aci tocmai se distingeau in seraculu nostru poporu prin positiune mai buna materiala, i va vede dandu indereptu, ba devenindu in stare totu mai nesigura si mai misera.

Tier'a si imperiulu inca nu potu privi cu nepasare, cum economii romani de vite, cari umpleau targurile interne si externe cu vitele si produsele loru, cari contribuiau sume forte insemnate in vistieria tieriei si a statului, cari dedeau subsistintia la o multime de oameni fara pamentu si avere, de aci ncolo ei singuri suntu condamnati, mai curendu ori mai tardiu, la sortea de proletari. Cu deosebire insa trebuie sa simta Guvernulu nostru acesta calamitate intr'unu tempu că celu de astadi, candu finantiele statului suntuatatu de decadiute, candu bunastarea poporului, in locu de a se urca spre a pote supporta greutatile impuse, in tote partile monarchiei scade necontentitu. Căci preste totu e unu fenomenu tristu in Austri'a, ca pecandu alte staturi, cu deosebire Engliter'a si Franci'a, si precum vediuramu de curendu, chiaru si Prussi'a, priveghiiza necurmatu asupr'a intereseloru economice, industriale si comerciale ale poporeloru loru, si se ngrijescu de tempuriu, că produsele loru cele de prisosu sa fia esportate si vendute inafara cu pretiuri catu mai bune, ear articulii ce le lipsescu sa-i pota importa cu cea mai mare inlespire de tempu, de lucru si de pretiu: pe atunci Guvernulu nostru, consumatu, precum se vede, de politic'a dilei, nu da acestoru impregiurari atentionea cuvenita.

Ne tinemu de detorintia patriotica, a aduce la pertractare publica acesta cauza si a trage priveghiizarea Guvernulu nostru asupr'a acestui punctu cu deosebita privire la oierii tranni. Pote nu e inca pretardiu a suplini aceea ce pan' acum se pare ca nu s'a facutu; pote ca pelanga procedere binecugetata nu va fi cu nepotintia a indupleca pre regimulu otomanu la incheiarea unei conventiuni noue in privinti'a oieriloru tranni, fia macar si mai putinu favoritoare pentru Austri'a si mai multu favoritoare pentru Turci'a (Va urmă.)

Lumini de parafinu.

(Continuare din numerulu premergatoriu.)

„Dupa ce ne-amu straduitu a areta in cele de mai susu numai incatu-va insemnatarea cestiunei parafinului, voimu că in cele urmatore sa supunemu unei priviri mai deaprobe produsele crude recerute la fabricatiune, precum si conditionile principali la fundarea fabriceloru.

„Precum amu vediutu mai susu, tote trupurile contiente de materii carbonice seu apatoze potu fi folosite la facerea parafinului. Corpurile acestea din cauzele tocmai espuse, se potu lua exclusivu numai din remnulu anorganicu. *) Aici e mai intaiu de consideratu stratulu celu mai nou alu pamentului care este tofulu. Cine scie in ce catatimi marise afla tofulu si catu de estinsu e locul carele lu cuprinde, va sci sa pretiuiasca campulu nemarginitu, care este deschisu activitati industrii celei noue. Ca materialu de arsu aru remane tofulu toldeun'a unu ce de insemnate secundaria, pentruca

*) Trupurile planteloru si animaleloru.

Trad.)

numai acelu lucru produce viața, care prin prefacere poate să castige o formă mai nobilă. Acesta în adevăr o poate castiga tofulu în urmă inventiunilor timpului mai nou.

„Nu sunt de mai puțină însemnatate pentru materialul nostru de arsustraturile mai vechi ale pământului nostru a căror origine e remnul organic și care se afla asemenea în estindere mare. Patria noastră nu duce lipsa de asemenea materii *), numai până acum n'au știut să scoată tezaurul acestui mort și uitatu, nici am priceput, că prin întrebuintarea lui s'ar întemeia o stare mai bună materială, de care țara noastră dieu! are nevoie. Drumul de feră sperăm că o să ne ajute la prețuirea carbonilor. Speranța acestui înse este ascunsă în o departare nesigură. Drumul de feră este o cestiune, spre a cărei deslegare după toate câte putem vedea, se cere încă multu timp.

Dar să dăcem, că noi ajungem să vedem deslegarea cestiunei acestei, să vedem clădirea gâtă, să vedem că mosi carunți, că se începe comunicarea acestui și așa să ajungem să ne vedem speranțele noastre din dilele tineretilor implinite **), și totuși am afla, că în privința radicării tezaurilor acestor de sub pământ am calculat prea multu la drumul de feră. Carbonii aduc castigul prea puțin, că negociu de expedit și că bunu întrebuintatu de focu. Numai radicarea sau mai bine întemeierea unei industrii vie în țară poate să aducă procente complete, după capitalul ce jace acum în desiertu. Problemă cea frumoasă a tuturor întreprinderilor industriale, numai atunci ajunge la însemnatatea ei cea adevărată, cându știe să dă tuturor produselor crude o formă mai nobilă, mai plăcută și mai corespunzătoare răcerintilor vieții moderne, și cându apoi știe să cuprindă în sine și influința cea nobilă, care are a se străpune și asupra omilor, devenindu bas'a unei culturi omnilaterale. De aceea e îndoită fericita țara aceea, a cărei industrie e în floarea cea mai frumoasă, pentru că atunci și omii ei voru fi mai nobili și mai curăți. Și în adevăr nici emigrarea, nici mântuirea politică a patriei nu voru scăpa pre unu popor de miseria, ci creșterea lui, pe bas'a cunoștințelor naturale, că să știe să exploateze tezaurii, ce se afla în o apropiere atât mare de elu. Și lucrul e rugățiune.

„Cu întrebuintarea tofului și carbonului brunu (Braunkohle) nu am gătit materialul cel crud pentru fabricațiunea parafinului. Pentru că totu așa de însemnatu e carbonul de piatră, precum și arderea bituminosă, care încă poate servi de basă. Afară de acestă mai ascunde pământul și alte materii cari sunt aici de a se considera. Înainte de toate este așa numită ceara de pământ sau ozokeritul. Acestă e o mestecatura de diferite substanțe carbonice, apăsătoare și nu se afla departe de noi, adică la marginea carpatilor în Galitia. Aci se afla și straturi grozave de lutu și bețiune în pacura (adică o compozițiune de ozokerit, parafin, rasini, asfalt și petrolu). Natură au igropatu, nenumerați ani înainte de această, păduri immense și au produs prin arderea și dizolvarea lor naturală produsele cele mai diferite, tocmai așa după cum putem și noi produce distilându uscatu lemne și tofu, carbuni s. a. în retortele noastre. Dintre produsele acestea produse prin distilațiune sunt de memorat asfaltul cel însemnat și prețiuibilul petrolu (uleu de piatră). Scuterea petrolului din izvoare naturale în America, Galitia și România, ce se face de unu timp încotru în dimensiuni atât mari, este din destul cunoscută și merita de a face amintire expresă despre densă.

„Enumerarea materiilor crude pentru parafin ne dă o idee despre impregiurarea, cum natură ne oferă în abundență substanțe pentru întreprinderea cea nouă și ne spune înainte, cari sunt prospectele cele splendide pentru viitoru, decâtă întreprinderea se face pe temelii bune și cu manipulațiune potrivită. Provițiune este pentru multe sute de ani. Așa dară omul să o folosească, pentru că stadiul în care se afla științele naturale și mijloacele în mână, de a scoate dintr'ensă bunătăți foarte mari. Câte produse folosite nu ne promitu nouă substanțele conținătoare de materii carbonice ce se afla în pământ. Noi adică pe lângă fabricațiunea de parafin mai scotem în o mesură mare ulei mineralu (fotogenu); după aceea scotem din duhotu funinginea cea bună pentru negrele de tipărit; mai departe asfaltul cel însemnatu, creosotul și oleu pentru unsul carilor; artă chimicului scotă din uleiul cel usioru, împreunatu cu uleiul mineralu, unu ulei, care se aseamă uleiului amar de mandule, și din care se

poate face parfumerii prețioase și ne periculoase; mai departe mijlocul de dizolvare pentru Cauciuc (Eupion), unu altu mijloc pentru sulfure, seleniu, și fosforu; încă și indigo artificialu (cedretu și prittacall) se poate scoate din duhotul celu uritu, care materia lăfă apoi tintecele cele mai frumoase vinete, și care cu pământu lătosu și oxidu de cusutoriu, coloresce pânurele în unu venetău atât de frumosu, încatu nici apă nici vinul și lumină nu sunt în stare de a-lu strica. Pentru coloru se mai poate scoate încă pară focului (pyroxanthin), spre a coloru matasa și lăna și în fine unu roșu frumosu. Pe scurtu chimicul scotă din duhotul celu uritu și puturos prin descompunere artificială (maestră) o multime de materii, de însușirile cele mai diametrice, și cari se pot folosi în modurile cele mai diferite, care înse nu sunt altu ceva decâtă năse compozițiuni simple de materii carbonice. Materii carbonice e bas'a tuturor corpurilor organice, e aceea materia, care se înviesce la compunerile cele mai diferite, e proteul care se supune la mii și mii de schimbări, de metamorfoze, așa precum nu și le-au putut închipui nici Omeru, nici Ovidu vreodată.

„Toate aceste de până aci despre materialul crud la fabricațiunea parafinului și despre produsele ce se pot scoate prelungă aceea fabricațiune, potu să fie numai de a două mână, și de aceea ele nici nu condiționează de a dreptu întemeierea de fabrici fără de prelucrări și perscurtări acurate și estinse. Noi suntem de aici, căroru li se pare ori ce întreprindere precipitată, sau ori ce răvnă de industrie degenerată în friguri, plăcută și plină de binecuvântare. Poate fi cineva entusiasmă pentru unu lucru — și să fie deca este pentru binele comun — înse omul cu toate acestea să caute, că să adune totdeauna mintile la oaltă. Aru fi unu ce perniciosu pentru cauză, cându o asemenea întreprindere aru înmulți numărul nefericitelor întemeieri industriale, de care am avut exemple destule nu prea edificatoare, atât preste totu în Transilvania câtu și specialu în Săbiu. Numai circumspectiunea și rațiunamentulu aducă rezultate îmbucurătoare și resplătoare pe câmpul acestui.

(Va urmă.)

Săbiu în 6/18 Martiu. Articulul de lege pentru întrebuintarea celor trei limbi în Transilvania e sântionatu de Maiestatea Sa c. r. și se publica în nr. 60. alu oficiosei „Wiener Zeitungu. Noi lu vomu comunica în numărul următoriu.

Din Belintiu (lângă Lugosiu) ni se scrie a două ore — căci corespunzător d'antău n'au primit o —, că reînființarea Metropoliei române gr. orientale pentru Transilvania, Banatu, și Ungaria, au inspiratu năpasta bucuria în anele tuturor Românilor din acea comună. P. On. Protopresviteru localu Constantin Grădici anunțiatu fiindu pe cale privată despre această mare novelă, în ziua a 3-a a născerei Măntuitorului în decurgerea santei liturgii, sub santele daruri, poimeni, pre Esc. Sa Episcopulu Andrei Br. de Siagun'ă că Arhiepiscopu și Metropolitu român greco-oriental. Cătra finirea s. Liturgii totu D. Protopopu după mai multe rugățiuni din genunchi suindu se pe amvon, tinu o cuvântare cătra credincioșii de față foarte bine întocmită aducându înainte cuprinsulu serbătorii acelei, care avu două mari însemnătăți, antău amintirea născerei Măntuitorului ecară, a două reînvierea multu doritei Metropolii române greco-orientale.

Totu în această seră, locuitorii comunei, prin conducerea D-lui neguțieru Dimitrie Brătescu, făcără unu conductu de față, carele între cântări naționale, lu asediara din aintea casei D. Protopresviteru, pe lângă o cuvântare a Rev. Preotu Nicolau Grozescu, carele exprimă bucuria poporului, și spuse scopulu adunării lor, și altă a tineretului preparandu absolutu Teodor Calin, carele în numele întregului popor adunatu, dede multămită Prealuminatului, și multăstapanitorului Imperatoru Franciscu Iosifu I-ulu pentru a lui deschilinită grăția cătra poporul român, Escelentei Sale, înaltprășantului Arhiepiscopu și Metropolitu român, Andrei Br. de Siagun'ă, a Ilustriței Sale Episcopului Aradanu Procopiu Ivascovicu, Ilustrei familiei Mocionian, și tuturor antelapatorilor națiunei române, rogându-se, că a totu potintele Creatoru să le dăruiescă nenumerați fericiti ani, spre a potă luptă și în venitoriu, pentru înaintarea și înflorirea, poporului român, cu poteri unite. La acestă multu meritatulu D. Protopopu, petrunsu de năpasta bucuria, multămită corporatiunei adunate, și o sfatui să fie statornică în credință, și să se roge diuă noptea, pentru îndelungă viața a Imperatului și a întregii case Habsburgice.

După finirea acestor cuvinte parintesci, tinerimea scolară, intonandu imnul „Desteptă-te Române“ și mai alte cântări naționale, se îndepartă imprăștiandu-se pe

*) De-si nu este încă de ajuns cunoscutu numărul și mărimea maselor de carbuni d. e. în valea Jiului, totuși să se fie constatat până acum, că estinderea maselor de carbuni foarte buni aru fi de 1³/₄ mill. care face cam vreo 10,000 de milioane măji. (Din Geologia Trănciiei de F. de Hauser și G. Stache.

**) Așa departe dor nu vomu ajunge.

stradele comunei, în strigări de bucuria: Ra traiésca Preabunul nostru Imperatu! Sa traiésca Escellentia Sea Mitropolitulu român Andreiu Br. de Siagun'a! etc. etc.

T. C.

Bucovin'a.

Privire repede,

preste proprietățile monastiresci, din cari s'a formatu „FUNDULU RELIGIUNARU” alu bisericei dreptcredincioșe resaritenene din Bucovin'a.

Introducere.

(Continuare și capetu din nr. premergatoriu.)

Fiindu-ca monastirea: Schitulul-mare, de și s'a înțut de monastirile bucovinene, a fostu pe pamentulu Galitiiei: de aceea moștele ei dupa desființierea celor 20 de monastiri nu a venitu la Fundulu Relegiunariu bucovineanu, ci s'au datu la Fundulu scolasticu din Galiti'a, cu atât'a mai vertosu; fiindu ca moștele acelea eră mai multu în Galiti'a. Un'a dintre ele, anume: Brodoculu Jumetate, s'a datu iara-si înapoi la Fundulu Relegiunariu bucovineanu, prin decretulu curții imperatesci din 18. Septembrie 1789.

Totu asiă dice numitul Calindariu bucovineanu, ca statulu și moșta Revn'a, de lângă Prutu aprópe de Cernăuți, ar fi fostu daruita monastirei: Schitulul-i-Mare, de către Solomonu Birlogianulu, prin uriculu din 11. Maiu 1763. Inse în estrasulu meu din protocolulu imperatescu, nu este nici vorba, nici de Schitulul-Mare nici de Revn'a; și despre Solomonu Birlogianulu se însemna în protocolulu imperatescu la numerii 180 și 181, că elu a daruitu monastirei Mamaesci, (nu Schitulul-i-Mare), proprietatea: Birnova, (satu și moște, ori numai satu nu se spune), dar' nu se scie în care anu o-a daruitu; atât'a însă potemu sci de siguru, ca a trebuit sa fia daruite înainte de anulu 1760; pentru-ca în protocolulu imperatescu se însemna la numerulu 184, că uriculu daruire alu lui Solomonu Birlogeanu s'a intaritu mai tardiu de nou, la 11. Maiu, 1760 (de buna sēma prin Ioann Calimacu Voda Domnulu Moldovei, căci elu a domnitu pe atunci în Moldov'a): deci a trebuit sa fie daruite înainte de anulu acelu.

Acést'a încă nu o-amu potutu descurcă pâna acum. Insa potē ca acestu lucru totu s'aru potē lamuri în ore căti-va, căci protocolulu imperatescu, dice cum am vediutu ca Solomonu Birlogeanuulu a daruitu Birnov'a la monastirea Mamaesci, și încă înainte de anulu 1760; ear Calindariulu bucovineanu în locu de Birnov'a pune Revn'a, că daruita monastirei Schitulul-i-Mare la 11. Maiu 1763. Eaca că data de „11. Maiu” se afla și în protocolulu imperatescu, și în Calindariulu bucovineanu, și numai în ani se deosebescu, căci pe candu în protocolulu imperatescu se afla Birnov'a, că daruita încă înainte de 1760, Calindariulu bucovineanu pune Revn'a, că daruita la 1763; dar potē, ca la anulu 1763 a fostu uriculu de daruire numai intaritu de a două ora de către Grigoriu Calimacu Voda, Domnulu Moldovei de pe atunci. Se potē încă și aceea, ca Revn'a sa se fia numitu mai de demultu Birnov'a: și atunci s'aru desface gacitur'a de sine, și totu lucrulu aru fi lamuru căci atunci protocolulu imparatescu aru fi numitu proprietatea daruita de Birlogeanuulu cu numele de pe la 1771, Birnov'a; ear Calindariulu bucovineanu aru numi-o cu numele de astadi: Revn'a. Ast'a cu atât'a mai vertosu cu câtu e cunoscutu, ca Birnov'a se însemna în protocolulu imperatescu ca aflătoria în stapanirea Fundului Religiunariu: apoi Revn'a, precum se însemna în Siematismulu diecesanu bucovineanu din 1864, la fati'a 69, se afla în stapanirea Fundului, de și în protocolulu imperatescu nu se afla de locu. Deci de unde aru fi venitu Revn'a în stepenirea Fundului, dempreuna cu celelalte proprietăți monastiresci, deca ea n'aru fi Birnov'a cea din vechime?

Astfelu de schimbări de nume ale satelor s'au întemplat în Bucovin'a și altele mai multe, asiă buna ora, Ostriti'a, de pe malulu dreptu alu Prutului din josu de Cernăuți, s'a numitu mai de demultu: Cliscauti; era satulu Mahala, de-a stâng'a Prutului, din josu de Cernăuți, s'a numitu în vechime: Ostriti'a; totu asiă și Capulu-Codrului de asta-di s'a numitu în vechime: Bucurescii.

Cine va fi cunoscendu lucrulu acest'a mai bine, sa ni-lu spuna și nouē.

Vien'n'a, 25 Februaru. *) Pertractările în comitetulu

*) Sosindu dupa încheierea numerului precedente, nu s'a mai potutu priimi atunci.

finanțiaru asup'r'a proiectulu de împaciure cu regimulu în privinti'a bugetulu pe an. 1865. se terminara dejă în siedinti'a de asera a aceleia-si, fără de a se fi potutu mediuloci vreun rezultat, remanendu fia-care parte pelânga pretensiunile sale. În acést'a siedinti'a, în carea regimulu eră reprezentatu prin ministrii: Meesery, Schmerling, Plerer și Kalchberg, ajunse raportulu subcomitetulu finanțiaru, carele eră insarcinatu cu preconsultarea asup'r'a amendementelor celor două, alu cont. Vrints și Br. Tinti, — la pertractare, în care raportu se propuse din partea subcomitetulu: că comitetulu finanțiaru sa se invoiesca cu propusetiunile regimulu numai în parte, și anumitu sa se invoiesca acelu în privinti'a priimirei bugetulu pe an. 1866 spre pertractare, și în privinti'a revirementelor, însă în privinti'a acestu din urma numai în mesura marginita, asiă, că ministeriulu sa nu i se concēda dispusetiune libera în privinti'a tuturor etaturilor și positiunilor singuraticelor ministrie, ci numai în privinti'a unor'a din acestea. Intelesulu propusetiunilor acestor'a este: că bugetulu totusi sa se desbata formalmente în casa, și unele capitule din acelea sa se priimesca en bloc, eara altele sa se desbata specialmintē, cu scopu firescu, de a se reduce cifrele la o summa și mai mare. Dupa finirea espunerei acestui raportu din partea referintelui Dr. Herbst, reprezentanti regimulu o spusera curatu și raspicatu: ca regimulu nu se potē invoi că propusetiunile lui, ale regimulu, sa se priimesca întregi, asiă cum se făcua, și că orice încercare de modificatiune la acelea, elu trebuie sa o privēasca că o reieptare a propusetiunilor sale.

În urm'a dechiaratiunei acesteia categorice, și dupace mai vorbira unii dintre membrii comitetulu și se respușera înca și unele întrebatiuni din partea reprezentantilor regimulu, acesti din urma parasira sa'a; ear dupa départarea lor comitetulu finanțiaru aduse asup'r'a raportulu mentiunatu următoarele două concluse: 1) sa se recomande casei, că asup'r'a propunerei lui Vrints sa trēca la ordinea dila, și 2) (asup'r'a propunerei Br. Tinti) cas'a sa decida: că bugetulu pe an. 1866 sa se dea unui Comitetu de 36 membri, aleși din cas'a întreaga, spre preconsultare, carele va avē a procede în privinti'a ast'a dupa acelea-si principie, și carele raportulu seu va avē a-lu substerne casei atunci, candu legea finanțiară pentru an. 1865. va fi dejă emisa.

Din acestea dar se vede, că proiectulu de împaciune în comitetu nu se potē efeptui; potē-se-va acelu efeptui în casa, nu se potē sci cu sigurate. Dar aceea se scie, ca procedendu-se cu ambele bugete pe cararea ordinăria legala, și nefacendu-se dela acést'a abatere esceptiunala, — senatulu imperialu nu-si va potē termină lucrările sale dōra nici pe tempulu secerisiului venitoriu.

Mai nainte se impută regimulu din partea opusetiunei, ca nu voiesce sa-si arete cifra; ear acum, dupa ce elu si-o aretă, și încă într'o summa de totu considerabila, nici acést'a nu multiamesce, — dovada, ca aceea, facendu majoritate în comitetu, nu gandesce la împaciune. Dar ast'a o spuneau unii dintre membrii ei încă mai nainte pe fatia, dicendu: ca chiaru sa se si invoiesca regimulu în privinti'a bugetulu, ei atunci voru incepe a calari pe §. 13. din constitutiunea seu patent'a din 26 Februaru, ceea-ce în adeveru se si întemplă în siedinti'a de astadi a casei ablegatilor; căci în acést'a siedinti'a, tocmai dupace respunse min. Schmerling unele interpelatiuni vechi, anumitu si interpelatiunea lui Giskra și consotiloru lui în privinti'a stărei de assedia în Galiti'a: ca Maiestatea Sea Imperatoriulu prin resolutiunea preinalta din 6 Martiu c. n. se îndură a decide, că din 18 ale aceleia-si lune incolo sa înceteze starea de assedia în numit'a tiēra, și ca si pâna atunci au a se face pregatirile de lipsa pentru repasirea în activitate a tribunalelor ordinărie etc. — tocma dupa-ce d'abia respunse min. Schmerling interpelatiunile aceste, diēu, eata ca se si citi din partea presidiului unu amendementu subscrisu de avocatulu Berger și consotii lui în numeru de 63. cu totii, pentru modificarea §-ului 13. din constitutiune.

Avemu sa asceptāmu evenimente și mai însemnate. Situatțiunea presinte e de totu confusa. —

Principatele române unite.

Diwarele straine ne spunu, ca Principele s'aru fi împacatu cu ministrulu Cogalniceanu. Dela o audientia intima la Principele, carea au duratu mai multe ore, ministrulu dimisiunatu sa fia esitu fōrte multiamitu. Scirea, ce se eră respanditu despre plecarea lui Cogalniceanu la Parisu, astadi au amutitu cu totulu. Se vede ca remane în Bucurescii și ascepta tempulu binevenitu pentru densulu. —

Pentru conferintiele, ce se tinu la Constantinopolea, va remanē și de aci incolo Negri sa represinte Romania. Se

vorbesce, ca la conferintile acestea se va face si propunerea, de a inceta jurisdicțiunile consulari in tota Romani'a, supunandu-se toti acei cati traiescu pe pamentul Romaniei legiloru țirei. Chiaru foile straine marturisescu, ca o astfel de pretensiune este justificata, pentruca legile si in genere toate referintile de dreptu s'au indreptatu in o mesura insemnata.

Despre ministeriulu celu nou aflamu, ca din di in di se consolideza. Positiunea lui de acum e cu multu mai favoritoare decâtu cum se areta la inceputu. Principele sa fia forte indestulitu cu densulu si de aceea nu trece nici o ocasiune unde sa nu-i manifesteze multamirea sea.

Tote aru fi bune, numai deca amu fi potutu relatiuna mai multe din afacerile camereloru legislative. Diuristic'a din Romani'a au fostu preste totu tempulu sesiunei prea cu tactu de-si i cunoscemu motivele. Ne va multami insa forte multu, candu vomu pote referi, ca legile cele care nu s'au facutu cu multu eclatu, cum sunt, bune, rele s'a pusu in adeveru in lucrare.

In loculu suprimatului diariu „Bucimulu“ reaparu sub redactiunea Dlu G. Constantinescu „Trompet'a Carpatiloru“. Cetitorii nostri cunosc din cele ce amu reprodu su noi de atatea ori, tendintile „Bucimului“ si asi a nu avemu a impartasi ce-va nou despre reaparendulu diariu. Zelulu ce se descoperea in „Bucimulu“ pentru prosperitatea Romaniei, lu reaflamu in „Trompet'a Carpatiloru“ si asi a n'avemu alta de disu la acesta re'ntalnire, decâtu ca ceriulu sa dea, ca ceeace n'au potutu succede Bucimului sa succeda „Trompetei Carpatiloru“.

Cele d'antaiu colonne sunt martorele multoru neajunsuri, dar cu deosebire martorele pucinei moralitati si tarii de caracteru, ce se afla in ti era. Unu ce de care patimescu si alte societati, de-si pote ca nu in mesur'a aceea, cum patimesce societatea din Romani'a.

Suntemu insa totusi fericiti a constata cele de mai susu despre ministeriulu actualu, despre consolidarea sea, adaugendu dupa „Trompet'a Carpatiloru“, ca acest'a nisesce din toate poterile pentru respandirea simtiului morali in toate clasele societatii.

Nu potemu decâtu spre si mai buna constatare a aceloru dise sa amintimu de destituirile mai multoru amplotiati culpabili si a lasa apoi sa vorbesca „Trompet'a Carpatiloru“ despre alte necuvenintie, caroru ministeriulu actualu cerca a le pune capetu.

Eata ce dice desu mentionatulu diariu :

Cele ce amu disu noi mai susu despre simptomele unei dispositiuni spre moralisarea Statului, le potemu margini mai cu osebite la doue acte ale ministrului Bozianu: departarca elicei ce se formase in speculatiunea posteloru, clica ce se imbogatia din fondulu statului numai pentru ca sa oprasca cu deseversire comunicatiunea, si cerculari'a adresata de curendu prefectiloru de judetie in privinti'a lefiloru primariloru, scriitoriloru, perceptoriloru si celoralalti impiegati comunali, cari s'au trecutu in nisce cifre forte esagerate, nepotrivite cu mijlocele comuneloru si impoveratore contribuabililoru.

In adeveru legea comunala da dreptulu comuneloru ca sa ingrijasca de interesele loru locali; dar ce au intiesu prin acest'a consiliile comunale? Votarea de lefi esagerate numai pentru densele, si nici decum o mai intinsa imbunatatire in starea morala si materiala a comuneloru? Eata ce dice circulari'a dlui Bozianu in cestiune :

„Intieleti, dle Prefectu, ca consecintiele unei asemenea urmari aru ajunge a deveni vatamatoare, nu numai contribuabililoru, a caroru sarcine se ingreuieza preste mesura, si intereseloru prosperitatiei comuneloru; dar se creeza dificultati chiaru si in administratiunea generala a țirei.

„Atragu dar cu osebite luarea dvostre aminte asupra acestui punctu, si ca presedinte alu comitetului permanent, e invitu a starui cu dinadinsulu pelanga comitetu ca sa restringa si sa micșioreze catu va fi prin putintia lefile si cheltuelile trecute in budgetulu comuneloru, astfelu incatu chiaru taxele incuviintiate de Ministeriu ca venituri sa se mai pota scade. De ca unele din aceste bugete se voru fi si inapoiatu comuneloru, cere-ti-le si modificati-le catu mai neamanatu.

„Indata dupa terminarea regularei toturoru bugeteloru de catra comitetu, mi-veti tramite oficiosu scate o copia dupa fiacare din aceste bugete, ca sa potu si insumi judeca si apretia lucrarea ce s'a facutu; si indata ce se va incuviintia de ministeriu veniturile toturoru comuneloru rurali din plasele acelu districtu, conformu Art. 125 din legea comunala, mi-veti tramite unu tablou pe o singura foia de cifr'a taxeloru si felurimea loru pentru toate comunele rurali din districtu.

„Spre acestu sfersitu, grabiti a supune la intarire veni-

turile, ce nu s'au incuviintiatu inca, conformu suscitatalui articulu.

„Asceptu dela dvostra sa ve patrundeti cu deseversire de importantia ce dau acestei cestiuni, si sa lucrati in consecintia.“

Prospectu politicu.

Pecandu staturile mai mici germane consulta mereu — dupa obiceiulu nemtiescu — si pregatescu interelatiuni, propoșitiuni, intre paciuni si mai scie Domnedieu ce — uni pentru bundu, pe atunci Prussi'a inaintea mereu pe drumulu celu siguru alu praxeii. Unulu din pasii eii cei mai noi fatia cu ducatele dela Elb'a este infiintierea unui oficiu statisticu si punerea lui sub directoru prussu; ear unulu din cele mai insemnate castiguri ale eii e, ca neavendu ducatele acum flamur'a loru propria de corabii, si nepotendu-se incheia, pana la deschiderea mariloru, pertractariile pentru o flamura interimala, negotiatorii voru pune pe corabiele loru flamur'a prussesca, si astfelu Prussi'a, precum pe uscatu, asi a si de mare immultiesce domni'a sea asupra ducateloru. Austri'a fatia cu toate aceste impregiurari, a facutu unu pasu resolutu, nepriimindu propoșitiunile Prussiei.

Scirea despre planurile Rusșiei fatia cu Poloni'a, atinsa mai pe largu in nr. nostru precedinte, se sustine, de-si in partea speciala in felurite variatiuni.

In Franci'a a produsu morte ducelui Morny mare sensatiune; elu este alu treilea amicu si increditu deapropu alu imperatului, de care se lipsesce acest'a in restimu scurtu. Loculu ducelui Morny de presedinte alu camerei legislative se crede ca se va supplini prin d. Vuitry.

Dupa scirile din Messicu lucrurile de acolo mergu bine: trupele imperatesci batu pre revolutiunarii, negotiulu se radica, strainii alerga cu gramad'a spre a se asiedia in Messicu, indigenii grabescu a se supune imperatului Maximilianu de buna voia; numai un'a nu o potemu pricepe: cum pelanga toate acestea regimulu francescu se grabesce a mai tramite la Messicu 10,000 feciori.

Itali'a laboreza la calamitatiile sele finantiale, astfelu incatu „Opinione“, foia oficioasa, se vede silita a juru pre Italianii, ca sa nu mai strige deocamdata pentru eliberarea Veneției; caci Itali'a astadi mai multu decandu ori candu astadata are lipsa de de pace spre a se pote consolida inlauntru.

Mai nou. Archiduces'a Gisela este bolnava reu de aprindere de plumani.

Privitoriu la caus'a bisericasca, aflamu, ca Romanii din Banatu au facutu pasii cuveniti, pentru de a recastiga Timisior'a pentru resiedintia episcopesca. —

Nr. 8—1 Publicatiune.

Dupace loteri'a cea mare de bani VIII., menita spre scopuri de comunu folositoare, deplinita la preainalt'a demandare a Maiestatii Sele c. r. apostolice, a carei tragere a urmatu in 9 Ianuariu 1864., acum e incheiata pe deplinu, Directiunea veniturilor de loteria nu lipsesce a aduce rezultatulu acestei loterii la cunoscintia publica.

Unulu din veniturile acelei'a in summa de 243,406 f. 60 1/2 xr. v. a. fu menitu de Maiestatea Sea c. r. apostolica pe jumetate pentru zidirea unui institutu de smintiti in Tirolu, pentru infiintierea unui institutu pentru scutirea arestanteloru femeesci desrobite in Veneti'a si eventualminte dupa marimea acestei jumetati pentru spitalulu de prunci la S. Ann'a in Vienn'a si pentru spitalulu de prunci Franciscu Iosifu in Prag'a, ear ceealalta jumetate fu menita pentru crearea de stipendie de mana pentru fete serace de oficeri, partide militare si amplotiati militari si pentru infiintierea de locuri fundatiunale in instituttele superioare de crescere si in companiele de scola.

Acestu resultatu atatu de favoritoriu alu intreprinderii se potu castigati numai prin viu'a sprijinire din partea filantropiceii populatiuni a imperiului si prin buna vointia eii a contribui spre ajungerea scopuriloru de binefacere intentiunate cu atat'a gratia din partea Maiestatii Sele c. r. apostolice; din care cauza Directiunea lottu-lui c. r. se simte indatorata, a esprime prin acest'a in publicu multamit'a sea pentru acesta participare cu resultatu bunu.

Dela Directiunea Lottu-lui c. r., despartimentulu loteriei statului pentru scopuri de comunu folositoare si de binefacere.

Vienn'a in 22 Februaru 1865.

Fridericu Schrank m. p.

Cons. c. r. alu regimului, antiste alu directiunei.

Burs'a din Vienn'a 6/18 Martiu 1865.			
Metalicele 5%	71 55	Actiile de creditu	184 20
Imprumutulu nat. 5%	78 30	Argintulu	109 75
Actiile de banca	803	Galbinulu	5 28.

Editura si tipariulu tipografiei archidiecesane.